

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Godt om både gener og genetikere!

Hessen DO, Lie T.

Genenes gåte

224 s, ill. Oslo: Spartacus, 2007. Pris NOK 298
ISBN 978-82-430-0416-0

Gener og DNA er noe vi alle må forholde oss til i dag. Det er derfor behov for bøker som kan bidra til økt forståelse for dette kompliserte fagfeltet. Dette er ikke utgivelsen for dem som trenger hjelp til å forstå svarene fra de genetiske laboratoriene, men derimot et spennende stykke vitenskapshistorie frem til publiseringen av DNA-molekylets struktur av Watson & Crick i 1953.

Det er åtte kapitler og en omfattende litteraturliste. Formatet er hendig, men illustrasjonene er litt triste og består for det meste av dårlige fotografier av de berømte forskerne.

Man starter med Empedokles og Aristoteles, og først i tredje kapittel, *Et geni i sin hage*, møter vi Johann Gregor Mendel, som beskrev sine berømte erteplanteforsøk i 1866. I kapitlet *Genetikkenes fødsel* treffer vi blant andre William Bateson, som i 1905 introduserte betegnelsen «genetics», og Thomas Hunt Morgan, omtalt som «fluens herre» på grunn av sin bananflueforskning.

I *Dobbelheliksen* får Rosalind Franklins betydelige innsats velfortjent omtale. Denne «dark lady of DNA» døde bare 38 år gammel, men hennes røntgendiffraksjonsanalyser var avgjørende for Watson & Cricks artikkel. I sin bok *The double helix* omtaler den 25 år gamle Watson «Rosy» i nedlatende vendinger og kommer med kritikk av hennes påklædning og mangel på leppestift.

Kapitlet *Ideologisk genetikk* er spennende og skremmende lesning, ikke minst omtalen av Trofim Lysenko og den følge hans ideer om miljøets virkning på plantenes tilpasningsevne fikk for det sovjetiske landbruket.

Forskerne og forskermiljøene blir levende fremstilt, og mange vil kjenne seg igjen i beskrivelsen av allianser, intriger og publiseringspress.

Selv om dette først og fremst er historien frem til 1953, inneholder kapitlet *Inn i genenes tidsalder* også en kort omtale av noe av den eventyrlige utviklingen som har skjedd siden, slik som kartleggingen av det human genom i 2000.

Gjennom det hele bruker forfatterne Huntingtons sykdom som eksempel på kunnskapsutviklingen – den tidlige kliniske beskrivelsen, den første lokalisering av genet til kromosom 4, identifiseringen av proteinet huntingtin – og så avslutter de med en diskusjon om en mulig fremtidig kurativ behandling. Omtalen av Huntingtons sykdom gir dem også anledning til å diskutere de etiske spørsmål rundt testing av friske personer som kan være bærere av et gen som fører til alvorlig sykdom.

Jeg vil anbefale denne velskrevne og underholdende boken til alle nysgjerrige lesere, både leger og andre, som er interessert i dette viktige kapittel i naturvitenskapens historie. Den vil også gi et godt grunnlag for dem som ved hjelp av annen litteratur ønsker å sette seg bedre inn i dagens praktiske anvendelse av molekylærgenetikken i medisinsk diagnostikk.

Karen Helene Ørstavik

Avdeling for medisinsk genetikk
Rikshospitalet

God svensk lærebok i traumatologi

Lenquist S, red.

Traumatologi

528 s, tab, ill. Stockholm: Liber, 2007.

Pris SEK 558

ISBN 978-91-47-05216-5

Lenquist er en betydningsfull bidragsyter innen skadebehandling i Norden og nyter stor internasjonal respekt for sin innsats innen katastrofemedisinen. Han er en naturlig redaktør for denne første svenske læreboken i traumatologi. At temaet er viktig, påpekes i forordet – skadede er i hovedsak unge mennesker, og skader forårsaker tap av flere arbeidsdager

enn hjertesykdommer og maligne sykdommer til sammen.

Skadebehandling er et tverrfaglig område, det stiller store krav til organisering og kompetanse. Pasientens prognose avhenger av riktig behandling i initialfasen. Tiden teller, og alle som kommer i kontakt med den skadede, stjeler av vedkommendes tid på veien til definitiv behandling.

Det er vist at organiseringen av skadebehandling og systematisk opplæring har betydelig effekt på behandlingsresultatene. De fleste lærebøker i traumatologi kommer fra land og forhold vi i Norden ikke uten videre kan kjenne oss igjen i. Dette gjelder organisering av helsevesenet, geografiske forhold og pasientvolum. Norden er til dels spredt befolket, med lange transportavstander og få større traumesykehus. Det betyr at mange traumepasienter initialt må behandles av team og kirurger med begrenset traumerfaring. Dette er en grunnbok i alle relevante emner innenfor skadebehandling. Målgruppen er alle faggrupper som er involvert i behandlingen av alvorlig skadede.

Det er 31 kapitler. Først omtales organisatoriske aspekter, generelle fysiologiske prinsipper, initialbehandling både prehospitalt og i sykehus samt nødkirurgiske prosedyrer og mer organspesifikke behandlingsprinsipper for alle organsystemer. Radiologi, anestesi og intensivmedisin behandles i egne kapitler. Inndelingen gjør det enkelt å finne frem, innholdet er ryddig fremstilt og referanselistene er gode og oppdaterte uten å være for omfattende. Enkelte steder synes fremstillingen å være preget av forfatterens personlige preferanser heller enn basert på eksisterende viten. I tillegg er det brukt en slags fargekoding av kapitlene uten at det fremkommer hva denne betyr. Dette er imidlertid kun små detaljer i en utgivelse som ellers gir et gjennomgående positivt inntrykk.

Den er pent innbundet som en «solid softback»-utgave og trykt på kraftig, blankt papir. Kapitlene er oversiktlige, med balansert bruk av instruktive tabeller og illustrasjoner. Pedagogisk bruk av faktaruter og tenk-på-ruter samt viktige poenger merket med «OBS!» er nyttige.

Forfatterne er hovedsakelig erfarne svenske klinikere, men med på forfatterlisten er Johan Pillgram-Larsen fra Thoraxkirurgisk avdeling ved Ullevål universitetssykehus, som har bidratt med et oversiktlig og instruktivt kapittel om thoraxskader.

Traumatologi fyller et tomrom på den